

Кафедра прав людини, міжнародного та європейського права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародне гуманітарне право

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Київ 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» здобувачів вищої освіти галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право освітньої програми Міжнародне право.

Розробник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри прав людини, міжнародного та європейського права Добрянська Ольга Дем'янівна (omotkova@ukr.net)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри прав людини, міжнародного та європейського права Академії адвокатури України.
Протокол від «28» серпня 2020 року №1 .

Завідувач кафедри _____ Гончаренко С. В.

Схвалено Науково-методичною радою Академії адвокатури України

Голова НМР професор Гончаренко С.В.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС: 3	Рік підготовки: 4-й	
Загальна кількість годин: денна форма - 90 годин; заочна форма - 90 годин.	Семестр: 8-ий	6-ий та 7-ий
для денної форми навчання:	Лекції:	
Аудиторних* – 30 годин	20 годин	8 годин
самостійної роботи студента — 60 годин	Семінарські:	
Вид підсумкового контролю: екзамен	10 годин	2 години
Форма підсумкового контролю: тестування	Самостійна робота:	
для заочної форми навчання:	60 годин	80 годин
аудиторних – 10		
самостійної роботи студента — 80		
Вид підсумкового контролю: залік		

* В умовах карантину аудиторні заняття та усна форма контролю здійснюються із застосуванням технології відеоконференцз'язку на платформі *Google Workspace for Education* із забезпеченням надійної автентифікації студентів.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» є формування системи теоретичних знань, вмінь та практичних навичок у сфері міжнародного гуманітарного права.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності	ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння професійної діяльності. ЗК-4 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації, в тому числі «великих даних» (big data), з різних джерел із дотриманням етичних та правових норм у поєднанні з навичками використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК-6 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права (у тому числі міжнародного гуманітарного права), його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій. ЗК-7 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина. ЗК-10 Здатність діяти у навчальних і професійних ситуаціях відповідно до принципів академічної доброчесності та професійної етики, а також оцінювати поведінку інших із цих позицій.
Фахові компетентності	ФК-1 Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації, типи та види міжнародних акторів, їх роль в сучасних міжнародних відносинах та міжнародній політиці. ФК-4 Здатність захищати національні інтереси власної держави за допомогою міжнародно-правових інструментів. ФК-5 Вміння характеризувати природу та джерела зовнішньої політики держави, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики, а також здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність в міжнародних відносинах. ФК-7 Уміння працювати з міжнародними документами: договорами, актами міжнародних організацій тощо, — здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм, аналізувати їхній характер і юридичний статус. ФК-14 Знання та розуміння національних інтересів України на

	міжнародній арені, здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі. ФК-17 Уміння самостійно здійснювати наукові дослідження актуальних проблем міжнародного права, визначати наукові проблеми, нерозроблені або недостатньо розроблені у відповідних науках та міждисциплінарних дослідженнях, готувати наукові тексти про проміжні та кінцеві результати досліджень, готувати та здійснювати публічну апробацію результатів досліджень.
--	--

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми: «Теорія держави і права», «Міжнародне публічне право», «Право міжнародної безпеки».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Міжнародне право», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Мислити абстрактно й аналітично, синтезувати загальні знання насамперед із предметної області для досягнення цілей професійної діяльності, швидко розуміти професійні завдання, оцінювати їхню складність.	ПРН-1
Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, зокрема, з історичних та філософських наукових джерел, аналізувати їх та узагальнювати у відповідності до наукових критеріїв, використовувати базові методи історії та філософії при виконанні професійних задач, формулювати юридичні питання в абстрактно-теоретичному рівні.	ПРН-3
Визначати міжнародно-правову ситуацію, використовувати різні джерела безпосередньої й опосередкованої інформації для з'ясування потрібних обставин і фактів, надання міжнародно-правової оцінки подіям міжнародних відносин, застосовувати одержані знання й уміння з міжнародних відносин, міжнародного та національного права при вирішенні практичних завдань.	ПРН-4
Швидко знаходити потрібну інформацію, обробляти й аналізувати її, оцінювати за достовірністю та релевантністю, аналізувати зібрану й оброблену інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, складати аналітичні довідки, звіти й інші форми представлення результатів аналізу з правильним оформленням посилань на норми міжнародного та національного (українського та закордонного) права.	ПРН-5
Визначати політичні, дипломатичні, іміджеві, суспільні, економічні й інші ризики, пов'язані з заходами міжнародно-правового характеру, взаємодіяти з фахівцями відповідних галузей при підборі засобів мінімізації таких ризиків.	ПРН-6

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати основні дефініції, концепції, положення міжнародного гуманітарного права	ПРН-1
Застосовувати міжнародно-правову термінологію у сфері міжнародного гуманітарного права	ПРН-1
Оцінювати співвідношення національного права та міжнародного гуманітарного права, значення імплементації його норм у національну правову систему	ПРН-1
Вміти працювати з джерелами міжнародного гуманітарного права	ПРН-3
Знати загальний зміст міжнародно-правових актів у сфері міжнародного	ПРН-5

гуманітарного права	
Визначати тенденції розвитку міжнародного гуманітарного права у сучасному світі	ПРН-4
Аналізувати та прогнозувати розвиток міжнародних відносин та наслідки реалізації норм міжнародного гуманітарного права. Встановлювати правові наслідки виникнення міжнародного збройного конфлікту та укладення мирової угоди (мирного договору).	ПРН-6
Аналізувати наукові погляди та концепції у сфері міжнародного гуманітарного права	ПРН-4
Розрізняти правовий статус учасників збройних конфліктів (комбатантів та некомбатантів), цивільного населення, військових та цивільних об'єктів	ПРН-4
Самостійно визначати прогалини у правовому регулюванні у гуманітарній сфері	ПРН-4
Визначати перспективу участі України у міжнародних відносинах у гуманітарній сфері	ПРН-5
Оцінювати ефективність застосування норм міжнародного гуманітарного права з практики міжнародних відносин	ПРН-6

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на семінарських заняттях, розв'язання задач, виконання індивідуальних доповідей, екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль здійснюється за результатом оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях (що включає виконання практичних задач) та виконання самостійної роботи у формі доповіді.

Контроль під час семінарського заняття може бути реалізованим: у формі тестування; за результатами роботи над індивідуальним і груповим проектом, участі в обговореннях, виступу з доповіддю.

Сума отриманих балів на семінарському занятті розраховується таким чином:

Усний виступ/виконання письмового завдання	Критерії оцінювання
3	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, правильно відповідає на усі додаткові запитання викладача.
2	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, відповідає на усі додаткові запитання викладача, але при цьому не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
1	У цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, відповідає частково на усі додаткові запитання викладача, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

З метою засвоєння теоретичних знань, пропонуються для розв'язання практичні задачі у межах самостійної роботи. Для вирішення задачі необхідним є застосування норм міжнародного права та чітку відповідь на кожне з питань. Варіанти вирішення практичних задач оголошуються студентами під час семінарського заняття. Виконання однієї задачі оцінюється у 2 бали та враховується у загальну оцінку, перебачену за семінарське заняття.

Таким чином, за результатом семінарського заняття максимальна оцінка становить 5 балів (максимум 3 бали за усний виступ/виконання письмового завдання по питання семінарського заняття + 2 бали за виконання практичної задачі).

У межах самостійної роботи студенти виконують наукову доповідь для виступу на семінарському занятті. Тема наукової доповіді обирається студентом із запропонованих.

Критерії оцінювання самостійної роботи: доповідь повинна бути самостійним науковим дослідженням певного питання. Зарахування виконання самостійної роботи у вигляді доповіді передбачає системний аналіз наукових поглядів, концепцій, положень міжнародного гуманітарного права з обраної теми та формулювання власних висновків.

Кількість балів за виконання самостійної роботи у вигляді доповіді – 20 балів.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен проводиться у вигляді тестування. Тестові питання передбачають наявність однієї правильної відповіді серед трьох варіантів. Кожна правильна відповідь під час тестування оцінюється у 5 балів.

Підсумкова оцінка розраховується відповідно до кількості балів, отриманих студентом під час проведення поточного контролю протягом семестру, самостійної роботи та з додаванням балів за екзамен.

Поточний контроль	Семінарські заняття	40 балів
	Самостійна робота	20 балів
Підсумковий контроль	Екзамен	40 балів
Всього		100 балів

Критерії підсумкового оцінювання знань студентів:

Шкала ECTS	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 Балів	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 Балів	Добре - високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	74-81 Балів	
	64-73 Балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-63 Балів	
FX	35-59 Балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Організація та здійснення діяльності при викладанні навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» здійснюються на основі комплексного підходу з використанням таких методів навчання: лекції, розбір конкретних ситуацій, презентації-виступи, семінари-дискусії, презентація наукових доповідей.

7. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика та суть міжнародного гуманітарного права.

Зміст поняття «міжнародне гуманітарне право», відмежування його від інших суміжних категорій. Становлення міжнародного гуманітарного права, як окремої галузі міжнародного права. Принципи права міжнародного гуманітарного права. Предмет і метод правового регулювання міжнародного гуманітарного права. Джерела міжнародного гуманітарного права.

Тема 2. Збройні конфлікти та їх міжнародно-правове регулювання.

Визначення поняття «збройний конфлікт». Розмежування термінів «війна» та «збройний конфлікт». Поняття та види збройних конфліктів. Загальна характеристика сторін збройного конфлікту. Збройний конфлікт не міжнародного характеру. Кваліфікація збройних конфліктів за міжнародним та національним правом.

Тема 3. Міжнародно-правове регулювання засобів та методів ведення воєнних дій.

Визначення понять «засоби ведення воєнних дій», «методи ведення воєнних дій», їх види. Акти міжнародного права, які регулюють засоби та методи ведення війни. Заборонені засоби ведення військових дій. Заборонені методи ведення збройної боротьби. Режим воєнної окупації. Права та обов'язки нейтральних держав під час збройних конфліктів. Створення санітарних зон та зон безпеки.

Тема 4. Правовий статус учасників збройних конфліктів.

Учасники збройних конфліктів. Правовий статус комбатантів, їх категорії. Правовий статус добровольців, їх відмежування від інших учасників. Правовий статус розвідників, парламентарів, іноземних військових радників, спеціалістів. Правовий статус некомбатантів. Незаконні учасники збройних конфліктів. Правовий статус військовополонених.

Тема 5. Процедура завершення збройного конфлікту.

Завершення воєнних дій: правові наслідки. Визначення поняття «перемир'я», його види. Визначення поняття «капітуляція», її види. Демілітаризовані та нейтралізовані зони. Норми міжнародного гуманітарного права, які продовжують застосовуватися після закінчення збройного конфлікту. Репарація військовополонених.

Тема 6. Міжнародно-правові заходи захисту цивільного населення та об'єктів.

Захист цивільного населення в період збройних конфліктів. Жертви війни: правовий статус, види. Система захисту жертв війни у міжнародному гуманітарному праві. Захист поранених, хворих та осіб, що зазнали аварії на морі. Захист медичного і духовного персоналу, медичних формувань і санітарно-транспортних засобів. Розмежування військових та цивільних об'єктів. Система захисту культурних цінностей у міжнародному гуманітарному праві.

Тема 7. Загальна характеристика воєнних злочинів.

Визначення поняття «воєнний злочин», його склад. Воєнні злочини за міжнародним правом. Воєнні злочини у національному праві. Колективна та індивідуальна відповідальність за воєнні злочини. Кримінальні та дисциплінарні покарання військовополонених. Відповідальність командирів та інших начальників за вчинення міжнародних злочинів. Органи міжнародної кримінальної юстиції: юрисдикція, процедура провадження.

Тема 8. Інституційна складова у міжнародному гуманітарному праві.

Міжнародний механізм імплементації норм міжнародного гуманітарного права. Урядові та неурядові міжнародні організації у системі гуманітарного права. Роль ООН у процедурі імплементації норм міжнародного гуманітарного права. Операції з підтримки миру та операції примусу до миру.

Тема 9. Міжнародний Рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця.

Загальний огляд виникнення і розвитку Міжнародного Комітету Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. Правовий статус Міжнародного Комітету Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста у мирний час. Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста під час збройних конфліктів. Суть, роль і значення емблем Червоного хреста, червоного півмісяця та червоного кристала. Правова основа їх використання. Захисна та розпізнавальна функції емблем.

Тема 10. Українська держава у системі міжнародного гуманітарного права.

Нормативно-правові засади участі України у міжнародних заходах у гуманітарного права. Інституційні основи національної системи гуманітарного права. Загальний огляд національного гуманітарного права. Вектори розвитку Української держави у сфері гуманітарного права.

7.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		Л.	С.	С.р.		Л.	С.	С.р.
Тема 1. Загальна характеристика та суть міжнародного гуманітарного права.	9	2	1	6	10	2		8
Тема 2. Збройні конфлікти та їх міжнародно-правове регулювання.	9	2	1	6	11	2	1	8
Тема 3. Міжнародно-правове регулювання засобів та методів ведення воєнних дій.	9	2	1	6	11	2	1	8
Тема 4. Правовий статус учасників збройних конфліктів.	9	2	1	6	8	2		8
Тема 5. Процедура завершення збройного конфлікту.	9	2	1	6	8			8
Тема 6. Міжнародно-правові заходи захисту цивільного населення та об'єктів.	9	2	1	6	8			8
Тема 7. Загальна характеристика воєнних злочинів.	9	2	1	6	8			8
Тема 8. Інституційна складова у міжнародному гуманітарному праві.	9	2	1	6	8			8
Тема 9. Міжнародний Рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця.	9	2	1	6	8			8
Тема 10. Українська держава у системі міжнародного гуманітарного права.	9	2	1	6	8			8
Усього годин	90	20	10	60	90	8	2	80

7.3. Теми семінарських занять

1. Загально-теоретичні засади міжнародного гуманітарного права.

1. Поняття міжнародного гуманітарного права та його місце в системі міжнародного публічного права.
2. Етапи становлення та розвитку міжнародного гуманітарного права.
3. Загальна характеристика суб'єктів міжнародного гуманітарного права.
4. Система джерел міжнародного гуманітарного права. «Право Гааги» та «право Женеви».
5. Принципи міжнародного гуманітарного права.

2. Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів.

1. Поняття збройного конфлікту, відмежування його від суміжних понять.
2. Загальна характеристика джерел міжнародного права щодо ведення збройних конфліктів.
3. Види збройних конфліктів.
4. «Театр війни» та «театр воєнних дій».
5. Сторони збройних конфліктів: поняття, види та особливості.
6. Міжнародно-правове регулювання методів ведення збройних конфліктів.
7. Міжнародно-правове регулювання засобів ведення збройних конфліктів.
8. Завершення збройних конфліктів: основні положення міжнародно-правових актів.
9. Характеристика способів завершення міжнародних збройних конфліктів.

3. Учасники збройних конфліктів. Міжнародно-правовий режим захисту цивільного населення та об'єктів.

1. Загальна характеристика правового статусу комбатантів та некомбатантів.
2. Правовий статус добровольців та найманців у міжнародному збройному конфлікті.
3. Особливості правового статусу шпигунів та розвідників.
4. Правовий статус військових кореспондентів під час збройних конфліктів.
5. Правовий статус поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії.
6. Правовий статус медичних формувань та установ, медичного і духовного персоналу.
7. Особливості правового статусу військовополонених.
8. Цивільна оборона під час збройних конфліктів.
9. Визначення статусу цивільних та військових об'єктів під час збройного конфлікту.
10. Захист культурних цінностей в період збройних конфліктів.

4. Особливості воєнних злочинів за міжнародним правом.

1. Поняття воєнного злочину міжнародному праві, його відмежування від інших видів злочинів.
2. Огляд положень міжнародно-правових актів у сфері воєнних злочинів.
3. Загальна характеристика складу воєнних злочинів за міжнародним правом.
4. Особливості кваліфікації воєнних злочинів.
5. Процедура розслідування воєнних злочинів за міжнародним правом.
6. Юридична відповідальність за воєнні злочини у міжнародному праві.

5. Міжнародний Комітет Червоного Хреста – інститут гуманітарної діяльності.

1. Історія створення Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
2. Міжнародно-правовий статус Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
3. Характеристика основних напрямів діяльності Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
4. Особливості діяльності Міжнародного Комітету Червоного Хреста у період збройних конфліктів.
5. Статус емблеми Міжнародного Комітету Червоного Хреста.

7.4. Самостійна робота

7.4.1. Наукові доповіді

У рамках самостійної роботи студенти виконують наукову доповідь. Тема наукової доповіді обирається студентом із запропонованих. Доповідь повинна бути самостійним науковим дослідженням певного питання.

Загальна кількість балів за виконання самостійної роботи – 20 балів.

Теми наукових доповідей:

1. Сучасні вектори розвитку міжнародного гуманітарного права.
2. Звичаєві норми у міжнародному гуманітарному праві.
3. Міжнародні збройні конфлікти та їх вплив на світові політичні процеси.
4. Загальний огляд збройних конфліктів щодо невизнаних державних утворень та їх наслідки.
5. Еволюція норм міжнародного гуманітарного права у сучасному світі.
6. Визначення причин виникнення сучасних міжнародних збройних конфліктів.
7. Інституційні механізми врегулювання збройних конфліктів у міжнародному праві.
8. Дипломатія та переговори в умовах збройних конфліктів: сучасний досвід.
9. Міжнародне гуманітарне право в механізмі захисту прав людини.
10. Міжнародні механізми реагування на порушення прав людини в умовах збройних конфліктів.
11. Практика Європейського суду з прав людини щодо порушень під час збройних конфліктів.
12. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо злочинів, вчинених в ході збройних конфліктів.
13. Проблеми кваліфікації воєнних злочинів.
14. Міжнародно-правова кваліфікація дій учасників гібридної війни.
15. Колективна та індивідуальна відповідальність за військові злочини.

7.4.2. Практичні задачі

З метою засвоєння теоретичних знань, студентам пропонуються до виконання практичні задачі. Для вирішення задачі необхідним є застосування норм міжнародного гуманітарного права.

1. На території адміністративної одиниці А. держави Б. відбуваються періодичні збройні конфлікти з особами, які не ідентифікують власну належність до іншої держави або формування.

Питання: 1. Які дії має право вчиняти держава Б. та з якою метою? Чи є така ситуація міжнародним збройним конфліктом? Відповідь повинна містити посилання на норми міжнародного права.

У ході розслідування встановлено, що озброєні особи є громадянами держави В. та держави Г.

Питання: 2. Встановіть статус озброєних осіб. 3. Які дії має право та зобов'язана вчинити держава Б.? Відповідь повинна містити посилання на норми міжнародного права.

Держави В. та Г. не визнають стан війни з державою Б.

Питання: 4. Чи має значення факт оголошення війни для подальших дій сторін? Відповідь аргументуйте («якщо так – чому? Якщо ні – чому?»).

2. Держава А. та держава Б. перебувають у стані війни. На території держави А. зазнав пошкоджень літак держави Б. Пілот літака держави Б. отримав поранення та був взятий у полон військовими держави А.

Питання: 1. Визначте обсяг прав та обов'язків держави А. щодо особи пілота. Відповідь повинна містити посилання на норми міжнародного права.

Пілот літака держави Б. був направлений у госпіталь під емблемою Червоного Хреста, де розміщувались інші військовополонені держави Б. Військовослужбовці держави А. здійснили спрямований збройний напад на госпіталь.

Питання: 2. Встановіть статус об'єктів, які перебувають під емблемою Червоного Хреста. Відповідь повинна містити посилання на норми міжнародного права. 3. Кваліфікуйте вказану ситуацію за міжнародним правом.

3. Держави А. та Б. перебувають у стані війни. Станом на даний час військові дії відбуваються на території держави А. ООН направило миротворчу місію на місце проведення військових дій. Представники ООН були захоплені у полон військовими держави Б.

Питання: 1. Встановіть статус представників ООН в окресленій ситуації. 2. Окресліть обсяг прав та обов'язків держави Б. щодо представників ООН. 3. Кваліфікуйте вказану ситуацію за міжнародним правом. 4. Опишіть подальші дії ООН, держави А. та держави Б. Відповідь повинна містити посилання на норми міжнародного права.

4. Держави А. та Б. перебувають у стані війни. Держава В. визначила себе, як нейтральна у такому конфлікті.

Питання: 1. Які права та обов'язки держави В. існують щодо відносин з державами А. та Б.?

Держава В. направляє до держави А. гуманітарну допомогу та осіб-військових, які мають намір взяти участь у спільних навчаннях з військовими держави А.

Питання: 2. Чи змінився статус держави В.? 3. Який порядок зміни статусу нейтральних держав у збройних конфліктах?

5. Держава А. та держава Б. перебувають у стані війни. Держава А. захопила у полон 10 військовослужбовців держави Б. Військовослужбовці держави А. пропонують таким військовополоненим прийняти участь у операції щодо переміщення військової техніки та територію, яку контролює держава А. У якості винагороди за проведену роботу пропонується покращення умов тримання у полоні.

Питання: 1. Чи передбачає міжнародне право можливість використання військовополонених на будь-яких роботах? 2. Чи зміниться статус військовополонених у випадку, якщо вони погодяться на таку пропозицію? Відповідь повинна містити посилання на норми міжнародного права.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Основні етапи становлення міжнародного гуманітарного права.
2. Поняття міжнародного гуманітарного права та його місце в системі міжнародного публічного права.
3. Співвідношення прав людини та міжнародного гуманітарного права.
4. Суб'єкти міжнародного гуманітарного права.
5. Міжнародний рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, засадничі принципи його діяльності.
6. Загальна характеристика системи джерел міжнародного гуманітарного права.
7. Поняття «права Гааги».
8. Поняття «права Женеви».
9. Міжнародний звичай, як джерело міжнародного гуманітарного права.
10. Принципи міжнародного гуманітарного права.
11. Поняття війни та збройного конфлікту.
12. Види збройних конфліктів.
13. Міжнародні збройні конфлікти.
14. Збройні конфлікти неміжнародного характеру.
15. Права та обов'язки нейтральних держав під час збройних конфліктів.
16. Загальна характеристика правового статусу комбатантів.
17. Правовий статус некомбатантів.
18. Правовий статус військових кореспондентів під час збройних конфліктів.
19. Розмежування правового статусу шпигунів та розвідників.
20. Критерії розмежування найманців та добровольців.
21. Участь найманців у збройних конфліктах.
22. «Театр війни» та «театр воєнних дій».
23. Території, що не можуть бути «театром війни».
24. Демілітаризовані та нейтралізовані зони.
25. Правові наслідки оголошення війни та початку воєнних дій.
26. Перемир'я та його види.
27. Завершення воєнних дій: правові наслідки.
28. Капітуляція: поняття та різновиди.
29. Норми міжнародного гуманітарного права, що продовжують застосовуватися після закінчення збройного конфлікту.
30. Правовий статус поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії.
31. Правовий статус медичних формувань та установ, медичного і духовного персоналу.
32. Правовий статус духівництва під час збройних конфліктів.
33. Створення санітарних зон та зон безпеки.
34. Використання емблеми Червоного Хреста/Півмісяця, її функції.
35. Правовий статус військовополонених.
36. Умови розміщення та утримання військовополонених.
37. Кримінальні та дисциплінарні покарання військовополонених.
38. Закінчення полону та репатріація військовополонених.
39. Компетенція Центрального бюро у справах військовополонених.
40. Права Держав-покровительок та Міжнародного комітету Червоного Хреста щодо військовополонених.

41. Захист цивільного населення під час збройних конфліктів.
42. Цивільна оборона під час збройних конфліктів.
43. Розмежування цивільних та військових об'єктів.
44. Режим воєнної окупації.
45. Поняття культурних цінностей.
46. Захист культурних цінностей в період збройних конфліктів.
47. Загальний та спеціальний режим захисту культурних цінностей.
48. Засоби та методи ведення війни.
49. Заборонені засоби ведення війни: загальні положення.
50. Правові основи обмеження і заборони використання окремих видів зброї.
51. Застосування ядерної зброї.
52. Зміст поняття «надмірні страждання».
53. Заборона ворожого впливу на природне середовище.
54. Заборонені методи ведення військових дій.
55. Поняття військових хитрощів.
56. Поняття віроломства.
57. Відповідальність держав та осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові нормативно-правові акти

1. Статут Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
2. Конвенція про мирне розв'язання міжнародних зіткнень [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_938#Text.
3. Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.
4. Конвенція про відкриття воєнних дій [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b85#Text.
5. Конвенція про бомбардування морськими силами під час війни [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_766#Text.
6. Конвенція про права і обов'язки нейтральних держав та осіб у разі сухопутної війни [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_193#Text.
7. Конвенція про права та обов'язки нейтральних держав у разі морської війни [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_194#Text.
8. Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_054#Text.
9. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невідбіркову дію [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text.
10. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#Text.
11. Конвенції про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_379#Text.
12. Декларація про невикористання куль, що легко розвертаються чи сплющуються в людському тілі [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_196#Text.
13. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 12 серпня 1949 р. (I Женевська конвенція 1949 р.) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text.
14. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, із складу збройних сил на морі, 12 серпня 1949 р. (II Женевська конвенція 1949 р.) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text.
15. Конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. (III Женевська конвенція 1949 р.) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153.

16. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. (IV Женевська конвенція 1949 р.) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
17. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
18. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів не міжнародного характеру (Протокол II) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text.
19. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової розпізнавальної емблеми (Протокол III) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text.
20. Інструкція польовим командирам військ Сполучених Штатів (Кодекс Лібера) від 24 квітня 1886 року [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_057#Text.
21. Конвенція про передачу осіб, засуджених до позбавлення волі, для відбuvання покарання в країні, громадянами якої вони є від 1978 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_831#Text.
22. Статут Міжнародного Військового Трибуналу для суду і покарання головних військових злочинців європейських країн осі [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201#Text.
23. Римський статут міжнародного кримінального суду [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
24. Віденська конвенція про дипломатичні зносини [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#Text.
25. Протокол про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_722#Text.

10. Базова література

1. Рудюк С.П. Міжнародне гуманітарне право. Конспект лекцій. [Електронний ресурс]: – *Режим доступу*: <http://loippo.lviv.ua/files/2013/Metodyka/Pravo/E-book/Rudiuk-Gumpravo.pdf>.
2. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / [М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. – 145с. (*Режим доступу*: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/MHP-final.pdf>.)
3. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для юристів громадських приймалень / М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – Одеса: Фенікс, 2015. – 92 с. (*Режим доступу*: <http://library.khpg.org/index.php?id=1447665295>).
4. Жаровська І. М. Міжнародне гуманітарне право: навч. посіб. / І. М. Жаровська. – Київ: Атіка, 2010. – 280 с.
5. Основи міжнародного гуманітарного права для прокурора (з довідковими матеріалами): науково-практичний посібник / кол. авт. Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. – 234 с.

6. Міжнародне гуманітарне право: Підручник / Репецький В.М., Лисик В.М. — К., 2007. — 467 с.

7. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник для закладів середньої освіти / М. Єлігулашвілі, О. Козорог, Т. Короткий, Н. Хендель; за ред. радника президента Товариства Червоного Хреста України з міжнародного гуманітарного права, к.ю.н. Т. Короткого. — Київ, УГСПЛ; Одеса : Фенікс, 2019. (*Режим доступу: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2020/04/Prev_Posibnyk_MGB_A4-4.pdf*)

11. Допоміжна література

1. Анри Дюнан Воспоминание о битве при Сольферино / Пер. с фр. — 3-е изд., без изм. — М.: Международный Комитет Красного Креста, 2009. — 108 с. (*Режим доступу: https://www.icrc.org/ru/doc/assets/files/2013/solferino_rus.pdf*).

2. Сорока Г. Міжнародне гуманітарне право у ХХІ столітті / Г. Сорока // Віче. — 2013. — № 18. — С. 24–25.

3. Лисик В. М. Вплив Міжнародного комітету Червоного Хреста на формування звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права / В. М. Лисик // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 340–345.

4. Мотиль В. І. Гуманітарна інтервенція та міжнародне право: теорія і практика: монографія / В. І. Мотиль. — Л., 2011. — 302 с.

5. Горпинка С. Б. Роззброєння і українська система законодавства/ С. Б. Горпинка // Право України. - № 3.- 2010.-С.89-94.

6. Климчук Ю.В. Поняття “збройний конфлікт” у сучасному міжнародному праві // Пробл. законності. — Вип. 46: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. — Харків: Нац. юрид. акад. України, 2010. — С. 214-217.

7. Пунда О.О. Збройне найманство: публічний і приватний аспект/ О.О. Пунда //Університетські наукові записки.- 2010.- №2(18).- С. 69-72

8. Фесечко Л. Виникнення, розвиток і визначення міжнародного гуманітарного права / Л. Фесечко // газ. Історія України. - 2010. - №36. - С. 9-13.

9. Горбулін В. П. Сучасні тенденції на вістрі викликів часу у військовій сфері / В. П. Горбулін, О. М. Трофимчук, Л. Д. Греков // Вісн. Нац. Акад. Наук України. — 2018. — № 7. — С. 48-54.

10. Нечхаєв С. М. Роль операцій стратегічних об'єднань військ для досягнення цілей війни / С. М. Нечхаєв // Зб. наук. пр. Центру воєн.- стратег. дослідж. Нац. ун-ту оборони України імені Івана Черняховського. — Київ, 2018. — № 2 (63). — С. 6-9.

11. Доповідь Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини «Порушення прав людини та міжнародного гуманітарного права в контексті подій під Іловайськом в серпні 2014 року [Електронний ресурс]: — *Режим доступу: <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportOnIlovaisk-UA.pdf>*.

12. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм. Т. Р. Короткий, Є. В. Лук'янченко ; вступ. стаття М.М. Гнатівський. — Київ-Одеса: Фенікс, 2017. — 40 с. (*Режим доступу: http://fsfr.org/wp-content/uploads/2017/06/Zvich_Normi.pdf*).

13. Сірант М. Міжнародний кримінальний суд як головний орган з протидії агресії // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. — 2018. — № 889. — С. 192-197. (*Режим доступу: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/mar/15679/31.pdf>*).

14. Жаровська І. Діяльність МКЧХ у період збройних конфліктів // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. – 2018. – № 889. – С. 163-167. (Режим доступу: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/feb/15619/27.pdf>).

15. Коваль Д. О., Авраменко Р. А. Воєнні злочини. Особливості розслідування міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройного конфлікту на Донбасі / Д. О. Коваль, Р. А. Авраменко. – Київ : ГО Truth Hounds ; Одеса : Фенікс, 2019. – 36 с. (Режим доступу: <https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2019/12/%D0%92%D0%BE%D1%94%D0%BD%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8-Truth-Hounds.pdf>).

16. АБВ. Збройний конфлікт в термінах/ Дуцик Д., Черниш В., Вороніна В., Рюче Н., Мороз І., Паперняк О., Калупаха І. ; Київ: Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, 2019. - 90с. (Режим доступу: <https://mtot.gov.ua/files/uploads/8b5c1540-a1ae-11e9-9b89-731f32e113d5.pdf>).

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.icc-cpi.int> – офіційний сайт Міжнародного кримінального суду
2. <http://www.un.org/icty> – офіційний сайт Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території колишньої Югославії з 1991 року.
3. <http://www.ictt.org> – офіційний сайт Міжнародного кримінального трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид і інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид і інші подібні порушення, скоєні на території сусідніх держав (ICTR).
4. <http://www.ihffc.org> – сайт Міжнародної гуманітарної комісії з установлення фактів. Новини, юридична база, історія і структура комісії.
5. <http://www.ifrc.org> – офіційний сайт Міжнародної федерації товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
6. <http://www.redcross.int> – офіційний сайт Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
7. <http://www.icrc.org> – офіційний сайт Міжнародного комітету Червоного Хреста.